ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

МАУП

Кафедра публічного адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Директор ННІМВСН
_____
Бідзюра І.П.

"31" 01 2019 р.

Схвалено на засіданні кафедри
Публічного адміністрування
Протокол № 7 від 18 січня 2019 р.
Завідувач кафедри
_____
О.І.Пархоменко-Куцевіл

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МУНІЦИПАЛЬНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА»

спеціальності: **281 Публічне управління та адміністрування**
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня **бакалавр**
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми: **Публічне управління та адміністрування**
(назва освітньої програми)

спеціалізації: **Державне упрвління**
(за наявності) (назва спеціалізації)

Київ МАУП 2019

Розробник (-и) робочої програми навчальної дисципліни:
Пархоменко-Куцевіл О.І., доктор наук з державного управління, професор кафедри публічного адміністрування

Викладач:
Чаркіна А.О., кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри публічного адміністрування
(протокол № 7 від 18 січня 2019 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук
(протокол № 6 від 31 січня 2019 р.)

Завідувач кафедри _____ О.І. Пархоменко-Куцевіл
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми Публічне управління та адміністрування)
(назва освітньої програми)

17.01.2019 р.

Керівник освітньої програми _____ С.О. Романенко
(підпис)

Робочу програму перевірено
17.01.2019 р.

Заступник директора _____ Н.В. Грабовенко
(підпис)

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. _____ (_____), «29» 08 2019 р., протокол № 1
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
«**Муніципальна соціально-економічна політика**»		
Курс	3	3
Семестр	5	5
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	50	-
Модульний контроль	-	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	70	70
Форма семестрового контролю	**залік**	**залік**

2. Статус дисципліни: *обов'язкова*

3. Мета та завдання навчальної дисципліни. Дати студентам теоретичні знання та виробити в них практичні навики опрацьовувати й обґрунтовувати конкретні пропозиції, які стосуються актуальних проблем місцевого самоврядування, муніципального та державного управління, соціально-економічного розвитку міст. Завдання: Ознайомити студентів з теоретико-методологічними засадами формування муніципальної соціально-економічної політики, з нормативно-правовою базою дисципліни; розглянути особливості формування матеріальних та фінансово-економічних ресурсів міст, розвиток житлово-комунального господарства та його складових; вивчити основні напрямки муніципальної політики зі сталого соціально-економічного розвитку міст.

4. Компетентності та програмні результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення курсу здобувачі повинні мати:

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Здатність працювати в команді.

Здатність планувати та управляти часом.

Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.

Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати.

Здатність впроваджувати інноваційні технології.

Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

5. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Особливості розвитку муніципальної соціально-економічної політики в Україні							
Основні поняття муніципальної соціально-економічної політики. Роль органів державного управління в здійсненні муніципальної соціально-економічної політики.	7	2	1				4
Законодавче забезпечення муніципальної соціально-економічної політики	7	2	1				4
Модульний контроль							
Разом	**14**	**4**	2	**-**	**-**	**-**	8
Змістовий модуль 2. Матеріальні та фінансово-економічні ресурси розвитку міст							
Особливості формування фінансово-економічних ресурсів міст	7	2	1				4
Муніципальний бюджет та фінанси	7	2	1				4
Економіка міст	7	2	1				4
Житлово-комунальне господарство міст та його складові	7	2	1				4
Системи водопостачання і водовідведення в містах	7	2	1				4

Муніципальна енергетика та система енергозбереження міст	7	2	1				4
Електропостачання міст	7	2	1				4
Міський пасажирський транспорт	7	2	1				4
Модульний контроль							
Разом	56	16	8				32
Змістовий модуль 3. Муніципальна політика з сталого соціально-економічного розвитку міст							
Стратегічне планування як один з головних елементів сталого соціально-економічного розвитку міст	7	2	1				4
Муніципальна політика зі сталого розвитку соціальної сфери міст	7	2	1				4
Інноваційна спрямованість та ефективність розвитку міст	7	2	1				4
Оптимізація управління системою життєзабезпечення та розвитку міста	7	2	1				4
Бізнес-інкубатори	9	3	1				5
Бізнес-клімат	13	3	1				9
Модульний контроль							
Разом	50	14	6				30
Підготовка та проходження контрольних заходів	-						
Усього	**120**	**34**	16	-	-	-	**70**

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	**Усього**	**Розподіл годин між видами робіт**					
		Аудиторна:					**Самостійна**
		Лекції	**Семінари**	**Практичні**	**Лабораторні**	**Індивідуальні**	
Змістовий модуль 1. Особливості розвитку муніципальної соціально-економічної політики в Україні							
Основні поняття муніципальної соціально-економічної політики. Роль органів державного управління в здійсненні муніципальної соціально-економічної політики.	8	1					7
Законодавче забезпечення муніципальної соціально-економічної політики	8	1					7
Модульний контроль							
Разом	16	2					14

Змістовий модуль 2. Матеріальні та фінансово-економічні ресурси розвитку міст							
Особливості формування фінансово-економічних ресурсів міст	12	1					7
Муніципальний бюджет та фінанси	8	1					7
Економіка міст	7						7
Житлово-комунальне господарство міст та його складові	7						7
Системи водопостачання і водовідведення в містах	7						7
Муніципальна енергетика та система енергозбереження міст	7						7
Електропостачання міст	7						7
Міський пасажирський транспорт	7						7
Модульний контроль							
Разом	58	2					56
Змістовий модуль 3. Муніципальна політика з сталого соціально-економічного розвитку міст							
Стратегічне планування як один з головних елементів сталого соціально-економічного розвитку міст							7
Муніципальна політика зі сталого розвитку соціальної сфери міст							7
Інноваційна спрямованість та ефективність розвитку міст							8
Оптимізація управління системою життєзабезпечення та розвитку міста							8
Бізнес-інкубатори							8
Бізнес-клімат							8
Модульний контроль							
Разом	46						46
Підготовка та проходження контрольних заходів	-						
Усього	**120**	**4**	16	-	-	-	**116**

6. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основні поняття муніципальної соціально-економічної політики. Роль органів державного управління в здійсненні муніципальної соціально-економічної політики.

1.Поняття «Муніципальна соціально-економічна політика».

2. Роль органів державного управління в реалізації муніципальної соціально-економічної політики.

3. Взаємодія органів державного управління та місцевого самоврядування в реалізації муніципальної соціально-економічної політики.

4. Головні перешкоди на шляху до успішної реалізації муніципальної соціально-економічної політики.

5. Бюджетні проблеми муніципалітетів. Проведення бюджетної реформи в Україні в контексті зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування.

6. Питання розробки стратегії соціально-економічного розвитку міст.

Література [5; 11; 12; 16; 21; 24; 29; 31; 45; 57; 61-62]

Тема 2. Законодавче забезпечення муніципальної соціально-економічної політики

1. Муніципалітети в системі місцевого самоврядування. Організаційно-правова, матеріальна та фінансова основа розвитку місцевого самоврядування.
2. Законодавче забезпечення фінансування місцевого самоврядування.
3. Повноваження муніципалітетів в галузі бюджету, фінансів та цін.
4. Повноваження муніципалітетів щодо управління комунальною власністю.
5. Повноваження в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту та зв'язку.
6. Повноваження у галузі будівництва.
7. Повноваження у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту.
8. Повноваження у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища.
9. Повноваження у сфері соціального захисту населення.
10. Повноваження у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Література [4; 6; 11; 14; 15; 17; 18; 24; 45; 51]

Тема 3. Особливості формування фінансово-економічних ресурсів міст

1. Роль комунальних підприємств, установ та організацій в соціально-економічному розвитку міста.

2. Муніципальна (комунальна) власність та її ознаки. Особливості управління підприємствами муніципальної власності).

3. Фінансовий стан муніципальних підприємств та установ в українських містах.

4. Особливості розвитку транспортної інфраструктури у великих та малих містах.

5. Проблема підвищення ефективності управління комунальною власністю і

загального матеріально-фінансового становища територіальної громади.

6. Роль органів місцевого самоврядування в підвищенні ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст. Інформація як шлях підвищення ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.

7. Основні напрямки підвищення ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.

8. Багатофункціональні інформаційні системи (ІС). Геоінформаційні системи (ГІС). Значення ГІС у соціально-економічному управлінні містом.

Література [1; 12; 18; 19; 21; 24; 29; 30; 32; 45]

Тема 4. Муніципальний бюджет та фінанси

1. Місцеві податки і збори як основа фінансової спроможності муніципальних властей.

2. Види муніципальних податків та зборів в Україні.

3. Проблема залежності муніципальних властей від центрального уряду в ухваленні рішень щодо доходів та видатків.

4. Проблема недостатнього забезпечення фінансовими ресурсами муніципальних органів влади для виконання ними делегованих повноважень.

5. Обмеженість можливостей органів місцевого самоврядування збільшувати ефективність збору податків, що формують муніципальні бюджети.

6. Особливості реформування доходів муніципальних бюджетів.

7. Основні статті прибутків та видатків муніципальних бюджетів.

8. Проблеми зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів в умовах поглиблення соціально-економічних реформ.

9. Основні напрямки реформування системи фінансового забезпечення муніципалітетів.

Література [1; 13; 22; 23; 32; 38; 42; 50; 52; 54]

Тема 5. Економіка міст

1.Поняття «економіка міст». Особливості розвитку муніципальних економічних систем.

2. Сектор муніципального бізнесу. Складові сектору муніципального бізнесу.

3. Особливості формування сприятливого інвестиційного клімату міст.

4. Роль муніципальних властей у формуванні сприятливого інвестиційного клімату міст.

5. Підвищення ролі банків в економіці міст.

6. Охорона здоров’я як однин з найважливіших напрямків соціальної політики муніципалітетів. Проблеми системи охорони здоров’я та шляхи їх подолання.

7. Малий бізнес. Основні проблеми розвитку малого бізнесу.

Література [5; 12; 16; 19-21; 24; 29; 30; 45]

Тема 6. Житлово-комунальне господарство міст та його складові

1.Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) як соціально важлива

життєзабезпечувальна галузь муніципального господарства.
2. Характеристика загального стану ЖКГ міст.
3 . Аналіз стану житлово-комунальних послуг міського господарства.
4. Проблема реконструкції житлових будинків перших масових серій.
5. Створення конкурентного середовища та заходи економічного стимулювання діяльності житлових організацій.
6. Проблема реформування управління житлом.

Теми рефератів

1. Структура житлово-комунального господарства міст України.
2. Шляхи реформування житлово-комунального господарства міст України та проблеми залучення інвестицій у галузь.

Контрольні питання

1. Заходи муніципальної влади з реформування ЖКГ та підвищення його ефективності.
2. У чому полягає проблема будівництва та отримання нового житла?
3 . Особливості приватизації житлового фонду.
4. Основні напрями вдосконалення роботи ЖКГ.
5. Шляхи реформування оплати за житлово-комунальні послуги.
6. Визначення поняття об'єктивного підходу в управлінні міською нерухомістю.

Література [9; 11; 16; 17; 20; 22; 25; 30; 36; 37]

Тема 7. Системи водопостачання і водовідведення в містах

1. Сучасний стан галузі водопостачання в містах України.
2. Зношеність основних фондів водоводів та мереж як одна з основних проблем системи водопостачання.
3 . Основні проблеми розвитку системи водопостачання.
4.Заходи муніципальних органів влади щодо розв'язання проблем водопостачання населення.
5. Сучасний стан системи водовідведення в українських містах та шляхи його реформування.

Теми рефератів

1. Проблеми функціонування систем водопостачання та водовідведення в містах.
2. Стратегічні напрямки розвитку систем водопостачання та водовідведення в українських містах.

Контрольні питання

1. Основні складові системи водопостачання в українських містах.
2. Заходи муніципальної влади щодо вирішення проблем водопостачання населення.
3.Основні напрямки органів місцевого самоврядування щодо реформування систем водопостачання та водовідведення в українських містах.
4. Основні складові потужностей міських очисних споруд.

Література [9–11; 14; 16; 17; 19; 20; 22; 37]

Тема 8. Муніципальна енергетика та система енергозбереження міст

1. Нормативно-правова база функціонування муніципальної енергетики й

енергопостачання.
2. Структурна перебудова економіки України як засіб політики енергозбереження на муніципальному рівні.
3. Організаційно-фінансове забезпечення енергопостачання та енергозбереження на муніципальному рівні.
4. Характеристика системи централізованого теплопостачання (СЦТ) найбільших міст України.
5. Політика муніципальних служб щодо вибору та розміщення джерел теплової енергії стосовно споживачів.
6. Заходи муніципальних служб щодо зниження втрат теплоти у споживачів.
7. Сучасний стан газової галузі та характеристика газопостачання регіонів і муніципалітетів.
8. Основні заходи муніципальної влади щодо підвищення ефективності газопостачання міст.

Теми рефератів

1. Особливості функціонування енергетичного комплексу міст.
2. Організаційно-фінансове забезпечення енергопостачання та енергозбереження на муніципальному рівні.

Контрольні питання

1. Зв'язок системи енергозбереження з навколишнім середовищем українських міст.
2. Світовий досвід теплопостачання міст.
3. Загальний стан та шляхи реконструкції джерел теплоти в найбільших містах України.
4. Організація планування і управління системи централізованого теплопостачання.
5. Основні джерела газопостачання міст України.
6. Структура системи енергопостачання та енергозбереження в містах зарубіжних країн.
7. Використання геоінформаційних систем (ГІС) для підвищення ефективності експлуатації системи централізованого теплопостачання (СЦТ).

Література [6; 9; 11; 14; 16; 20; 22; 30; 37; 38]

Тема 9. Електропостачання міст

1. Сучасний стан електропостачання міст.
2. Основні споживачі електричної енергії.
3 . Заходи муніципалітетів щодо шляхів підвищення роботи з електропостачання міст.
4. Завдання органів місцевого самоврядування, спрямовані на енергозбереження в електропостачанні.
5. Стратегічні напрями забезпечення енергозбереження в системах електропостачання і освітлення міст.

Теми рефератів

1. Стратегічні напрями реформування та розвитку систем електропостачання і освітлення міст.

2. Політика органів місцевого самоврядування з розвитку енергозбереження в електропостачанні міст України.

Контрольні питання

1. Визначення суспільних споживачів електричної енергії в містах України.
2. Комунально-побутові споживачі електричної енергії.
3. Роль міського електрифікованого пасажирського транспорту як одного з основних споживачів електричної енергії у великих містах.
4. Система енергозбереження в електропостачанні міст України.
5. Основні шляхи реформування системи електропостачання міст України.

Література [6; 9–11; 14; 16; 19; 20; 22; 30]

Тема 10. Міський пасажирський транспорт

1. Сучасний стан міського пасажирського транспорту.
2. Основні тенденції розвитку галузі міського пасажирського транспорту.
3 . Умови ефективного функціонування транспортного підприємства.
4. Пропозиції щодо можливості залучення інвестицій у транспортну галузь та створення нових робочих місць.
5. Основні проблеми муніципального громадського транспорту, які потребують негайного розв'язання муніципалітетами.

Теми рефератів

1. Сучасний стан розвитку та шляхи реформування міського пасажирського транспорту.
2. Взаємодія органів державного управління та місцевого самоврядування з реформування та подальшого сталого розвитку міського пасажирського транспорту.

Контрольні питання

1. Що таке стратегічне спрямування розвитку міського пасажирського транспорту в містах України?
2. Основні недоліки роботи транспортних підприємств в українських містах.
3 . Маловитратні заходи муніципальних органів влади, орієнтовані на швидку окупність міського пасажирського транспорту.
4. Шляхи реформування міського пасажирського транспорту.
5. Політика ціноутворення органів місцевого самоврядування в міському пасажирському транспорті.

Література [6; 11; 14; 18–20; 26; 31]

Тема 11 Стратегічне планування як один з основних елементів сталого соціально-економічного розвитку міст

1. Сутність стратегічного планування.
2. Особливості стратегічного управління соціально-економічним розвитком міст.
3 . Специфіка управління соціально-економічним розвитком міст.
4. Своєрідність української стратегії планування муніципального соціально-економічного розвитку.
5. Аналіз зовнішнього середовища міст.
6. Розробка програми соціально-економічного розвитку міст України.

7. Особливості стратегічного планування в зарубіжних країнах.

Теми рефератів

1. Роль стратегічного планування у сталому соціально-економічному розвитку міст України.
2. Основні напрями стратегічного планування розвитку міст.

Контрольні питання

1. Основні пріоритети стратегічного плану розвитку міст.
2. Визначення цілей розвитку міст.
3 . Сильні та слабкі сторони розвитку міст.
4. Розробка плану конкретних дій та здійснення стратегії розвитку міст.
5. Розробка концепції розвитку міст.
6. Визначення понять “основна мета розвитку міст” та “принципи розвитку міст”.

Література [5; 6; 9; 10; 15; 20; 23; 26; 29; 32]

Тема 12. Муніципальна політика зі сталого розвитку соціальної сфери міст

1. Сутність та головні особливості муніципальної політики в соціальній сфері.
2. Роль держави в розвитку соціальної сфери муніципалітетів.
3. Муніципальна політика соціального розвитку в системі державної соціальної політики.
4. Законодавче забезпечення розвитку соціальної інфраструктури міст.
5. Соціальна підтримка малозабезпечених та непрацездатних громадян з боку муніципалітетів. Соціальні пільги та інші види соціальної допомоги.
6. Проблема безробіття в містах України та заходи муніципальних властей щодо його подолання.
7. Пільги, які надаються для підтримки життя і які надаються при настанні інших соціальних ризиків.
8. Здійснення соціального обслуговування населення з боку муніципальних установ.
9. Форми та види соціального обслуговування. Органи, які здійснюють соціальне обслуговування.
10. Проблеми надання адресної соціальної допомоги на території муніципалітетів.
11. Питання реформування соціальних відносин в муніципалітетах.

Література [4; 6; 7; 12; 15; 16; 20; 24; 43]

Тема 13. Інноваційна спрямованість та ефективність розвитку міст

1. Інноваційна основа соціально-економічного розвитку міста. Політика міської виконавчої влади в галузі інновації.
2. Принципи інноваційної діяльності муніципальних органів влади.
3. Моделі та програми інноваційного розвитку міст. Мета управління інноваціями міського комплексу.
4. Інноваційна політика в галузі міської промисловості.
5. Поняття технополісу. Вимоги до розміщення технополісів.
6. Підготовка програми розвитку технополісів. Затвердження програми.
7. Стратегія інноваційного розвитку міст. Проблеми стратегії інноваційного

розвитку міст.

8. Роль муніципальних органів влади у вирішенні проблем стратегії інноваційного розвитку міст.

9. Сутність стратегії розвитку. Першочергові організаційні рішення стратегії розвитку міст.

10. Основні напрямки концептуального, теоретичного і науково-практичного спрямування стратегії розвитку міст.

Література [5; 10; 12; 30; 31; 39; 44; 46; 59]

Тема 14. Оптимізація управління системою життєзабезпечення та розвитку міста

1. Принципи побудови системи управління життєзабезпеченням міста.

2. Об'єкт управління.

3. Механізм управління життєзабезпеченням міста. Складові механізму управління.

4. Формування ефективної системи місцевого самоврядування як складова ефективного управління життєзабезпеченням міста.

5. Особливості формування цілей і завдань системи планування і управління соціально-економічним розвитком міста. Характеристика цілей управління.

6. Конкретність і вимірність управління. Формування цілей.

7. Взаємопідтримування поставлених цілей. Поділ інтегральних цілей функціонування на підцілі.

8. Вибір і обґрунтування критеріїв досягнення цілей.

Література [5; 19; 30; 31; 41; 46; 59]

Тема 15. Бізнес-інкубатори

1.Сутність бізнес-інкубаторів. Поява та розвиток бізнес-інкубаторів в Україні.

2. Роль органів місцевого самоврядування в створенні та діяльності бізнес-інкубаторів.

3. Мета та цілі бізнес-інкубаторів. Умови успішної діяльності бізнес-інкубаторів.

4. Принципи діяльності бізнес-інкубаторів.

5. Основні послуги, що надаються бізнес-інкубаторами.

6. Діяльність бізнес-інкубаторів в українських містах (Київ, Вінниця, Одеса, Ялта, Рівне, Полтава, Маріуполь тощо).

7. Створення та діяльність бізнес-інкубаторів за кордоном.

Література [2; 3; 25; 33; 34; 39; 53; 58; 59]

Тема 16. Бізнес-клімат

1. Поняття «бізнес-клімат». Особливості створення бізнес-клімату в містах України.

2. Роль муніципалітетів у створенні сприятливого бізнес-клімату.

3. Бізнес-клімат за кордоном.

4. Методика дослідження бізнес-клімату в містах Україну.

5. Вплив сприятливого бізнес-клімату на соціально-економічний розвиток міст.

6. Бізнес-клімат і підтримка малого та середнього підприємництва.

Література [2; 9; 12; 35; 39; 44]

V. Плани семінарських (практичних, лабораторних) занять

Тема 1. Муніципальний бюджет та фінанси

1. Механізм розподілу податкових надходжень між бюджетами різних рівнів: український та зарубіжний досвід.
2. Основні види місцевих податків в зарубіжних країнах (на прикладі Німеччини та Іспанії).
3. Особливості ресурсного забезпечення видатків муніципальних бюджетів на делеговані повноваження.
4. Проблема занизьких ставок місцевих податків і зборів.
5. Основні статті прибутків та видатків муніципальних бюджетів.
6. Система муніципальних позик як один з напрямків муніципальних властей з наповнення місцевих бюджетів та соціально-економічного розвитку.
7. Права органів місцевого самоврядування в сфері місцевого оподаткування.

Література [1; 13; 22; 23; 32; 38; 42; 50; 52; 54]

Тема 2. Житлово-комунальне господарство міст та його складові

1. Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) як соціально-важлива життєзабезпечувальна галузь муніципального господарства.
2. Аналіз стану житлово-комунальних послуг міського господарства.
3. Заходи муніципальних властей щодо реформування ЖКГ та підвищення його ефективності.
4. Характеристика загального стану ЖКГ міст. Структура житлово-комунального господарства міст.
5. Проблема будівництва та отримання нового житла. Питання передачі відомчого житлового фонду на баланс місцевих рад.
6. Приватизація житлового фонду. Проблема реконструкції житлових будинків перших масових серій.
7. Створення конкурентного середовища та заходи з економічного стимулювання діяльності житлових організацій.
8. Основні напрямки удосконалення роботи ЖКГ. Питання необхідності публічного надання інформації з діяльності житлових організацій.
9. Проблема реформування управління житлом. Використання об’єктивного підходу в управлінні міською нерухомістю.
10. Реформування систем оплати за наймання житла.

Література [16; 20; 26; 27; 30; 36; 40; 47; 55; 56]

Тема 3. Системи водопостачання і водовідведення в містах

1. Сучасний стан галузі водопостачання в містах. Проблеми функціонування системи водопостачання в містах.
2. Зношеність основних фондів водоводів та мереж як одна з головних проблем системи водопостачання. Головні проблеми розвитку системи водопостачання.
3. Заходи муніципальних властей щодо розв’язання проблем водопостачання

населення.

4. Сучасний стан системи водовідведення в містах.

5. Основні складові потужностей міських очисних споруд.

6. Стратегічні напрямки розвитку систем водопостачання та водовідведення в українських містах.

Література [16; 19; 20; 24; 26; 27; 29; 30; 36; 56]

Тема 4. Муніципальна енергетика та система енергозбереження міст

1. Особливості функціонування енергетичного комплексу міст. Нормативно-правова база функціонування муніципальної енергетики й енергопостачання.

2. Структурна перебудова економіки України як засіб політики енергозбереження на муніципальному рівні.

3. Енергозбереження та навколишнє середовище.

4. Організаційно-фінансове забезпечення енергопостачання та енергозбереження на муніципальному рівні.

5. Світовий досвід теплопостачання міст.

6. Характеристика системи централізованого теплопостачання (СТЦ) найбільших міст України.

7. Політика муніципальних служб щодо вибору та розміщення джерел теплової енергії стосовно споживачів. Стан та реконструкція джерел теплоти.

8. Автоматизація та диспетчеризація СТЦ. Заходи муніципальних служб стосовно зниження втрат теплоти у споживачів.

9. Удосконалювання організації планування і управління СТЦ. Використання ГІС для підвищення ефективності використання СТЦ.

10. Сучасний стан газової галузі і характеристика газопостачання регіонів та муніципалітетів. Джерела газопостачання міст України.

11. Основні заходи муніципальних властей щодо підвищення ефективності газопостачання міст.

12. Структура системи енергопостачання та енергозбереження в містах зарубіжних країн.

Література [12; 16; 20; 24; 26; 30; 36; 47; 56; 60]

Тема 5. Електропостачання міст

1. Сучасний стан електропостачання міст. Головні споживачі електричної енергії.

2.Суспільні та комунально-побутові споживачі.

3. Міський електрифікований пасажирський транспорт як один з головних споживачів електричної енергії у великих містах.

4. Заходи муніципалітетів щодо шляхів підвищення роботи з електропостачання міст.

5. Система енергозбереження в електропостачанні.

6. Завдання органів місцевого самоврядування, спрямовані на енергозбереження в електропостачанні.

7. Стратегічні напрямки забезпечення енергозбереження в системах електропостачання і освітлення міст.

Література [12; 16; 19; 20; 24; 26; 29; 30; 36; 47]

Тема 6. Міський пасажирський транспорт

1. Сучасний стан міського пасажирського транспорту. Основні тенденції розвитку галузі.
2. Стратегічне направлення розвитку міського пасажирського транспорту в українських містах.
3. Взаємодія органів державного управління та місцевого самоврядування з реформування та подальшого функціонування міського пасажирського транспорту.
4. Умови ефективного функціонування транспортного підприємства. Мало витратні заходи муніципальних властей, орієнтовані на швидку окупність міського пасажирського транспорту.
5. Пропозиції щодо можливості залучення інвестицій у транспортну галузь та створення нових робочих місць.
6. Головні проблеми муніципального громадського транспорту, які потребують негайного розв'язання з боку муніципальних властей.

Література [12; 20; 24; 28-30; 41; 48]

Тема 7. Стратегічне планування як один з головних елементів сталого соціально-економічного розвитку міст

1.Особливості стратегічного управління соціально-економічного розвитку міст.
2. Пріоритети стратегічного плану розвитку міст.
3. Своєрідність української стратегії планування муніципального соціально-економічного розвитку.
4. Визначення цілей розвитку міст. Аналіз зовнішнього середовища міст.
5. Розробка концепції розвитку міст.
6. Розробка плану конкретних дій та здійснення стратегії.
7. Особливості стратегічного планування в зарубіжних країнах.

Література [8; 12; 16; 19; 25; 30; 37; 41; 46; 49]

Тема 8. Муніципальна політика зі сталого розвитку соціальної сфери міст

1. Сутність та головні особливості муніципальної політики в соціальній сфері.
2. Роль держави в розвитку соціальної сфери муніципалітетів.
3. Муніципальна політика соціального розвитку в системі державної соціальної політики.
4. Законодавче забезпечення розвитку соціальної інфраструктури міст.
5. Соціальна підтримка малозабезпечених та непрацездатних громадян з боку муніципалітетів. Соціальні пільги та інші види соціальної допомоги.
6. Проблема безробіття в містах України та заходи муніципальних властей щодо його подолання.
7. Пільги, які надаються для підтримки життя і які надаються при настанні

інших соціальних ризиків.

8. Здійснення соціального обслуговування населення з боку муніципальних установ.

9. Форми та види соціального обслуговування. Органи, які здійснюють соціальне обслуговування.

10. Проблеми надання адресної соціальної допомоги на території муніципалітетів.

11. Питання реформування соціальних відносин в муніципалітетах.

Література [4; 6; 7; 12; 15; 16; 20; 24; 43]

Тема 9. Інноваційна спрямованість та ефективність розвитку міст

1. Інноваційна основа соціально-економічного розвитку міста. Політика міської виконавчої влади в галузі інновації.

2. Принципи інноваційної діяльності муніципальних органів влади.

3. Моделі та програми інноваційного розвитку міст. Мета управління інноваціями міського комплексу.

4. Інноваційна політика в галузі міської промисловості.

5. Поняття технополісу. Вимоги до розміщення технополісів.

6. Підготовка програми розвитку технополісів. Затвердження програми.

7. Стратегія інноваційного розвитку міст. Проблеми стратегії інноваційного розвитку міст.

8. Роль муніципальних органів влади у вирішенні проблем стратегії інноваційного розвитку міст.

9. Сутність стратегії розвитку. Першочергові організаційні рішення стратегії розвитку міст.

10. Основні напрямки концептуального, теоретичного і науково-практичного спрямування стратегії розвитку міст.

Література [5; 10; 12; 30; 31; 39; 44; 46; 59]

7. Контроль навчальних досягнень

7.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	4	4
Відвідування семінарських занять	1	1	1	4	4
Відвідування практичних занять	-	-	-	-	-

Робота на семінарському занятті	10	1	10	4	40
Робота на практичному занятті	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-
Разом	-		43	-	98
Максимальна кількість балів:					171
171:100=1,71. Студент набрав Х балів; Розрахунок: Х:1,71 = загальна кількість балів.					-

7.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

1. Дайте визначення термінів «муніципалітет», «муніципальне управління «муніципальна власність», «муніципальна соціально-економічна політика».
2. Покажіть вплив органів державного управління на реалізацію муніципальної соціально-економічної політики.
3. Дайте оцінку впливові органів місцевого самоврядування на формування муніципальних бюджетів.
4. Висвітліть повноваження муніципальних властей у сфері соціального захисту населення.
5. Покажіть роль комунальних підприємств, установ та організацій в соціально-економічному розвитку міст.
6. Охарактеризуйте головні недоліки розвитку транспортної інфраструктури у великих та малих містах.
7. У чому полягає значення інформатизації?
8. Розкрийте основні шляхи вирішення проблеми підвищення ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.
9. Що таке багатофункціональні інформаційні системи (ІС)?
10. Охарактеризуйте значення Геоінформаційних систем (ГІС) у соціально-економічному управлінні українським містом з боку органів місцевого самоврядування.
11. У чому полягає механізм розподілу податкових надходжень між бюджетами різних рівнів?
12. Які види місцевих податків існують в зарубіжних країнах?
13. Розкрийте особливості формування бюджетів у великих та малих містах.
14. Яку частку в муніципальних бюджетах займають трансферти, субвенції та інші перерахунки з державного бюджету?
15. Покажіть джерела прибутків та виділіть основні статті видатків муніципальних бюджетів.
16. Висвітліть основні напрямки реформування системи фінансового забезпечення

муніципалітетів.
17. Охарактеризуйте права муніципальних утворень в сфері місцевого оподаткування.
18. Що таке економіка міст?
19. Розкрийте особливості розвитку муніципальних економічних систем.
20. Покажіть основні складові сектору муніципального бізнесу.
21. Дайте характеристику ролі муніципальних властей у формуванні сприятливого інвестиційного клімату міст.
22. Висвітліть основні проблеми розвитку малого бізнесу в містах.
23. Охарактеризуйте основні напрямки соціальної політики муніципалітетів.
24. Покажіть структуру житлово-комунального господарства (ЖКГ) міст.
25. Дайте оцінку заходам муніципальних властей щодо реформування ЖКГ та підвищення його ефективності.
26. Розкрийте основні напрямки удосконалення роботи ЖКГ.
27. Висвітліть заходи муніципальних властей зі створення конкурентного середовища та економічного стимулювання діяльності житлових організацій.
28. Висвітліть сучасний стан системи водопостачання та водовідведення в містах України.
29. Дайте характеристику основним заходам муніципальних властей щодо розв'язання проблем водопостачання населення.
30. Висвітліть стратегічні напрямки розвитку систем водопостачання та водовідведення в українських містах.
31. Покажіть основні особливості функціонування енергетичного комплексу міст.
32. Дайте характеристику структурній перебудові економіки України як засобу політики енергозбереження на муніципальному рівні.
33. Розкрийте особливості організаційно-фінансового забезпечення енергопостачання та енергозбереження на муніципальному рівні.
34. Дайте оцінку сучасному стану газової галузі в містах України.
35. Охарактеризуйте систему газопостачання регіонів та муніципалітетів.
36. Висвітліть основні заходи муніципальних властей щодо підвищення ефективності газопостачання міст.
37. Охарактеризуйте сучасний стан електропостачання міст.
38. Розкрийте стратегічні напрямки забезпечення енергозбереження в системах електропостачання та освітлення міст.
39. Дайте оцінку сучасному стану міського пасажирського транспорту.
40. Покажіть пропозиції муніципальних властей щодо можливості залучення інвестицій у транспортну галузь та створення нових робочих місць.
41. Які на вашу думку існують головні проблеми муніципального громадського транспорту, які потребують негайного розв'язання з боку муніципальних властей?
42. У чому полягає стратегічне планування соціально-економічного розвитку міст?
43. Розкрийте основні напрямки стратегічного планування розвитку міст.
44. Покажіть роль стратегічного планування в забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку муніципалітетів.

45. У чому полягає специфіка управління соціально-економічним розвитком міст?
46. Охарактеризуйте головні особливості муніципальної політики в соціальній сфері.
47. Покажіть роль держави в розвитку соціальної сфери муніципалітетів.
48. У чому полягає соціальна підтримка малозабезпечених та непрацездатних громадян з боку муніципалітетів?
49. Які існують види соціальних пільг?
50. Охарактеризуйте заходи муніципалітетів, які спрямовані на зменшення рівня безробіття в містах України.
51. Покажіть основні принципи політики міської виконавчої влади в галузі інновації.
52. Дайте характеристику моделям та програмам інноваційного розвитку міст.
53. Що таке технополіс?
54. Які основні принципи побудови системи життєзабезпеченням міст ви знаєте?
55. Висвітліть особливості формування цілей і завдань системи планування і управління соціально-економічним розвитком міста.
56. Дайте визначення поняття «бізнес-інкубатори».
57. Охарактеризуйте основні послуги, що надаються бізнес-інкубаторами.
58. Висвітліть діяльність бізнес-інкубаторів в українських містах та за кордоном.
59. Покажіть роль муніципалітетів у створенні сприятливого бізнес-клімату.
60. У чому полягає вплив сприятливого бізнес-клімату на соціально-економічний розвиток міст?

7.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється у вигляді тестування.

Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 25 питань.

Види тестових завдань:

- **Із вибором однієї правильної відповіді;**
- **На встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;**
- Завдання на розпізнавання та відтворення правильної відповіді по пам’яті;
- Завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам’яті;
- Завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання:

- виконання тестових завдань – максимум 25 балів.

7.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Екзамен

7.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю.

1. Сутність муніципальної соціально-економічної політики.
2. Роль органів державного управління в реалізації муніципальної соціально-економічної політики.
3. Законодавство в сфері муніципальної соціально-економічної політики.

4. Повноваження муніципалітетів в сфері бюджетних відносин, фінансів та управління комунальною власністю згідно з українським законодавством.
5. Значення комунальних підприємств, установ та організацій в соціально-економічному розвитку міст.
6. Роль муніципальних утворень в підвищенні ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.
7. Основні напрямки підвищення ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.
8. Роль інформатизації в підвищенні ефективності управління матеріальними та фінансово-економічними ресурсами міст.
9. Основні види муніципальних податків та зборів.
10. Формування муніципальних бюджетів в умовах сучасної України. Головні джерела надходжень до муніципальних бюджетів.
11. Основні статті видатків муніципальних бюджетів.
12. Роль муніципальних запозичень в наповненні міських бюджетів та реалізації муніципальних соціально-економічних програм.
13. Визначення «економіка міст». Особливості розвитку муніципальних економічних систем, сектору муніципального бізнесу в сучасній Україні.
14. Роль муніципальних властей у формуванні сприятливого інвестиційного клімату міст.
15. Вплив органів місцевого самоврядування на розвиток систем соціального забезпечення та охорони здоров'я в містах.
16. Житлово-комунальне господарство міст як одна з найголовніших галузей муніципального господарства.
17. Загальний стан житлово-комунального господарства (ЖКГ) міст. Заходи муніципальних властей щодо реформування ЖКГ та підвищення його ефективності.
18. Сучасні проблеми розвитку систем водопостачання і водовідведення в містах та муніципальні програми з їхнього реформування.
19. Особливості функціонування енергетичного комплексу міст. Нормативно-правова база розвитку муніципальної енергетики та системи енергозбереження в містах.
20. Організаційно-фінансове забезпечення енергопостачання та енергозбереження на муніципальному рівні.
21. Стратегічні напрямки реформування та розвитку систем електропостачання і освітлення міст.
22. Сучасний стан розвитку та проблеми реформування міського пасажирського транспорту.
23. Роль стратегічного планування у сталому соціально-економічному розвитку міст.
24. Муніципальна політика зі сталого розвитку соціальної інфраструктури міст.
25. Інноваційна основа соціально-економічного розвитку міст. Політика міської виконавчої влади в галузі інновації.
26. Особливості розвитку інноваційної політики в найбільших містах України.

27. Принципи та механізми побудови системи управління життєзабезпеченням міст.
28. Роль муніципальних властей в становленні та розвитку бізнес інкубаторів в Україні.
29. Послуги, що надаються бізнес-інкубаторами.
30. Формування сприятливого бізнес-клімату в містах.

X. Список літератури

1. Близнюк А.С. Механізми державного регулювання розвитку рекреаційної сфери в Україні: теорія, методологія, практика. Монографія. К.: Освіта, 2019. 360 с.
2. Бодров В. Г. Державне управління у фінансово-економічній сфері : навч.-метод. матеріали / В. Г. Бодров, Н. І. Балдич, О. М. Сафронова ; уклад. В. М. Гаврилюк. – К. : НАДУ, 2013. – 88 с.
3. Валюх А.М. Формування державної стратегії розвитку природного капіталу України. Рівне, 2018. 438 с.
4. Валевський О. Роль державної культурної політики в реалізації реформ в Україні // Стратегічні пріоритети. 2016. № 3 (40). С. 140, 141.
5. Державне управління в економічній сфері: конспект лекцій. Модуль І / Укладач С.В. Майстро. – Х. : НУЦЗУ, 2016. – 39 с.
6. *Дегтяр А. О.* Державне управління в економічній сфері: Навч. посіб. / А. О. Дегтяр, М. В. Гончаренко, М. М. Коваленко, С. В. Майстро; за заг. ред. д. держ. упр., проф. А. О. Дегтяра. - Х.: Вид-во Хар РІ НАДУ “Магістр”, 2014. - 244 с
7. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. Підручник. 2017. 360 с.
8. Мамчур Г.В. Теорія та історія державної служби: навч. посібник; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: Київський університет, 2017. 359 с.
9. Карпа М.І. Розвиток публічної служби в Україні: компетенційний підхід: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 264 с.
10. Придиус Л.В. Управління якістю державної службиУкраїни: монографія. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 280 с.
11. Теорії, технології та особливості реалізації адміністративних реформ у стрижневих країнах світу: монографія / автор. кол.: В.І. Шарий, О.В. Черевко, В.М. Мойсієнко. Черкаси, 2017. 316 с.
12. Чорна К.П. Еволюція державного будівництва на українських теренах: історіографічний аналіз.К.: Видавництво Людмила, 2019. 334 с.
13. Шевчук П. Соціальна та гуманітарна політика [Текст]: навч. посіб. / П. Шевчук. - Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2014. - 320 с.
14. Ярова Л. В. Соціальна політика України в контексті європейської інтеграції [Текст]: монографія / Л. В. Ярова; Держ. закл. "Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського". - О.: Фенікс, 2011. - 318 с.